

Nr 86.

Av herr **Lindley m. fl.**, *angående utvidgning av samskolan i Söderhamn till högre allmänt läroverk.*

Då Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m. förelades 1927 års riksdag, funnos i riket 7 s. k. kommunala gymnasier, d. v. s. gymnasier, byggda på en statsrealskola men bekostade av respektive kommuner (de senaste två åren med statsbidrag), nämligen i Södertälje, Eskilstuna, Uddevalla, Eksjö, Skövde, Landskrona och Söderhamn. Därjämte funnos i Ystad en latinlinje och i Hudiksvall en reallinje, bekostade av kommunen (likaledes de två sista åren med statsbidrag).

På grund av statsfinansiella skäl föreslogos i propositionen till förstatligande endast gymnasierna i Södertälje, Eskilstuna och Ystad.

I riksdagen väcktes av olika ledamöter motioner om förstatligande även av de kommunala gymnasierna i Uddevalla, Eksjö, Skövde, Landskrona och Hudiksvall. Riksdagen fann även, ”med hänsyn till de stora uppoffringar vederbörande kommuner i nu förevarande avseenden gjort och till den relativt långa tid dessa kommunala gymnasier varit i verksamhet och fyllt ett obestridbart behov å vederbörande orter”, starka skäl tala för bifall till dessa motioner. Sålunda blevo genom riksdagens beslut samtliga dessa kommunala gymnasier förstatligade utom det i Söderhamn.

De motiv, som varit för myndigheterna bestämmande vid frågans avgörande, synas hava varit fem, nämligen 1) realskolans lärjungeantal, 2) gymnasiets lärjungeantal, 3) städernas storlek, 4) storleken av vederbörande kommuners uppoffringar och 5) den tid gymnasierna varit i verksamhet.

En rättvis jämförelse mellan läroverken ur de 2 första av dessa synpunkter är svår att göra, då gymnasierna i Eksjö, Skövde, Landskrona och Hudiksvall äro 4-åriga, men de i Uddevalla och Söderhamn 3-åriga, och då vidare gymnasierna i Skövde och Söderhamn omfatta endast reallinje. I efterföljande tabell, där Uddevalla och Landskrona uteslutits på grund av överlägsna lärjungeantal, äro därför realskolans lärjungeantal dels särskilt angivna, dels sammanslagna å särskilda rader med dels realring 1:s, dels med såväl real- som latinring 1:s. Tabellen upptager endast manliga lärjungar i medeltal för de 5 sista läsårens vårterminer (för innevarande läsår höstterminen).

	Eksjö	Skövde	Hudiksvall	Söderhamn
Antal lärjungar i realskolan	148	159	134	158
Detta antal ökat med realring I vid 4-åriga gymnasier	161	177	139	(158)
Med tillägg även av latinring I vid 4-åriga gymnasier	172	(177)	147	(158)
Sammanlagda antalet i de 3 högsta ring- arna på reallinjen	37	46	17	37
på både real- och latinlinjen	69	(46)	40	(37)

Vid bedömandet av dessa siffror måste ihågkommas, att riksdagens beslut redan minskat tillströmningen till Söderhamns gymnasium. Av tabellen framgår, att i Söderhamn lärjungeantalet i realskolan kan mäta sig med det i Eksjö och Skövde samt vida överstiger Hudiksvalls. Samma sak kan sägas om lärjungeantalet å realgymnasiet. Då antalet å Söderhamns realgymnasium t. o. m. är i det närmaste lika stort som hela antalet i hela Hudiksvalls gymnasium (i de 3 högsta ringarna), är en ytterligare jämförelse mellan dessa läroverk av intresse.

Det visar sig, att hela antalet utexaminerade manliga studenter på båda linjerna i Hudiksvall varit i medeltal för de 5 åren 10,2, i Söderhamn på dess reallinje 9,8. Bortser man från det exceptionellt låga antalet i Söderhamn vårterminen 1925 (4), blir medeltalet 11,3. Totala medelantalet manliga lärjungar i Hudiksvall utgör 188, i Söderhamn 194.

I fråga om städernas folkmängd den 1/1 1927 märkes, att Söderhamn är rikets 33:dje stad. Samtliga städer med större folkmängd hava högre allmänna läroverk utom Kristinehamn, Mölndal och Trollhättan. Av städer, mindre än Söderhamn, är det ej mindre än 10, som hava högre allmänna läroverk. En jämförelse mellan de i föregående tabell nämnda städerna visar, att mot Söderhamn med 11,654 invånare svarar Eksjö med 6,508, Skövde med 10,018 och Hudiksvall med 7,632.

Beträffande kommunernas ekonomiska uppoffringar för sina gymnasier märkes, att utgifterna för lärarearvoden, minskade med influtna terminsavgifter till kommunen, utgjort i medeltal för åren 1922—1925

i Eksjö	37,293 kr.
i Skövde	37,020 „
i Hudiksvall	16,260 „
i Söderhamn	31,642 „

Under den tid, beräkningen avser, har statsbidrag utgått för endast 1 termin, varför hänsyn till detta ej tagits.

Vad vidare beträffar den tid, de kommunala gymnasierna varit i verksamhet, må påpekas, att denna påbörjades i Eksjö år 1915, i Skövde år 1911, i Hudiksvall år 1910, i Söderhamn år 1913.

Då sålunda Söderhamn, sett ur alla dessa fem nämnda synpunkter, synes intaga samma ställning som flera av de städer, vilkas kommunala gymnasier genom 1927 års riksdags beslut förstatligats, synes skäligt, att riksdagen nu kompletterar detta sitt beslut. Något frångående av förut uttalade principer innebure detta ej, ej heller något medgivande, vilket såsom konsekvens skulle kunna draga med sig förstatligandet eller inrättandet av flera gymnasier, då nämligen riksdagen får antagas hava gillat den kungl. propositionens princip, att "de orter, där nu med icke obetydliga uppoffringar vederbörande samhällen under en följd av år underhållit gymnasier — böra hava ett bestämt företräde framför de orter, från vilka ifrågasatts utvidgning av vederbörande läroanstalter, utan att fullständigt gymnasium nu finnes". Söderhamn är, som nämnt, den enda ort, där efter förra riksdagens beslut finnes ett sådant på statsrealskola byggt gymnasium.

Tilläggas bör, att gymnasiet i Söderhamn (jämte det i Uddevalla) under hela sin tillvaro tjänstgjort såsom försöksanstalt för prövning av den gymnasietyp, det 3-åriga realgymnasiet, byggt på avlagd realskolexamen, som nu införts vid de flesta högre allmänna läroverk.

Slutligen må nämnas, att under gymnasiets hela verksamhetstid undervisningen bedrivits med så enastående gott resultat, att ingen enda av lärjungarne underkänts i den muntliga studentexamen.

På grund av det nu anförda få vi således hemställa,

att riksdagen må besluta att samrealskolan i Söderhamn från och med den 1 juli 1928, genom successivt övertagande av det med densamma förenade kommunala gymnasiet utvidgas till högre allmänt läroverk med treårigt latin- och realgymnasium för gossar och flickor, under förutsättning, att kommunen åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler och bostad eller hyresersättning åt rektor.

Stockholm den 19 januari 1928.

Ernst Lindley.

Nils Holmström.

O. Johansson,
Edsbyn.

Aug. Sävström.

